

lent meg. Tehát az Alapítvány indításakor kitűzött cél – az egészséges lokálpatriotizmus ápolása – teljesülni látszik.

Az Oppidum Csongrád Alapítvány pályázati pénzekből és a támogatók adományaiból működik. Hálás köszönettel tartozunk szakmai és helyi mecénásainknak, akik évek óta önzetlenül támogatták, és reményeink szerint a jövőben is támogatni fogják az Alapítvány munkáját, ezzel biztosítva az Oppidum Csongrád további számainak megjelenését.

Labádi Lajos

Oppidum Csongrád 2012

A kilencvenes évek közepe óta megjelenő, a Csongrád várossal és környékével kapcsolatba hozható levéltári, helytörténeti kutatások eredményeinek helyt adó periodika legfrissebb, 2012. évi száma az érdeklődő olvasó számára ismét újdonsággal szolgál, hiszen két jelentős, várostörténeti szempontból fontos témát dolgoz fel.

Az első téma, a Csongrád Megyei Levéltár Csongrádi Levéltára által 2011-ben megjelentetett, a csongrádi születésű *Katona Imre (1921–2001)* néprajzkutató, egyetemi tanár gyűjtéséből összeállított mesekönyv bemutatása, amely Palásti Annuska helyi mesemondó történeteit tartalmazza: *Tengöri Hereberi atyámuram* címmel*. A mesegyűjtemény kiadásához kapcsolódóan a Csongrádi Levéltár 2011 őszén a Csongrádi Megyei Levéltári Napok keretében *Katona Imre Emlékülést* rendezett, amelynek témájául a *Dél-alföldi mesekutatások* szolgáltak. Az akkor elhangzott előadások szerkesztett formában itt olvashatóak.

A 2012. évi periodikában a másik, jelentős helytörténeti téma *Gát László* csongrádi születésű helytörténész, nyugalmazott középiskolai tanár munkája, amely a Klebelsberg Kunó nevével fémjelzett iskolaépítési programot, és a tanyasi, külterületi iskolák létesítésével kapcsolatos kutatás eredményit teszi közzé: *A Tardombi Széchenyi István Állami Elemi, illetve Általános Iskola története 1927–1960* címmel.

A 2011. október 3-án megtartott Katona Imre Emlékülés előadói jeles néprajzkutatók, egyetemi tanárok, Katona tanár úr egykori tanítványai és munkatársai voltak, így: Lábadi Károly, Voigt Vilmos, Kriston Vízi József, Bereznai Zsuzsanna és Kriza Ildikó, valamennyien a téma szaktekintélyei.

Az előadásokon elhangzott, hogy igen gazdag a Dél-Alföld mesekincse, bár ma már nehéz lenne élıszóban mesét gyűjteni. Katona Imre és néhány társa még időben megkezdték a gyűjtést, és meséltettek olyan személyeket, akik őrizték, bírták ezt a mesekincset. Katona Imre is meséltette Palásti Annuskát, akinek meséit először hallás alapján, aztán gyorsírással, a sajátos nyelvi jegyeket is jelölve gyűjtötte össze. (A mesék forrásának, Palásti Annuskának egykori lakóhelyét a Csongrá-

* Ismertetését lásd: Villányi Péter: Egy kisváros nagy ünnepe. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2012. 1. sz. 62–64. p. (A szerk.)

don élő és alkotó Dudás Sándor szobrászművész által készített köztéri bronz kisplasztika jelöli. A meséket tartalmazó kötet érdekessége, hogy az illusztrációkat a szobrász lánya, Pál-Dudás Ági készítette.)

A történelmi Magyarország déli részét bebarangolva, mesekincsének jellegzetességeit megismerve jutunk el a Dráva-szögön, Kopáncson keresztül, a Duna–Tisza köz mesevilágát szemléltető Kecskemét környéki mesevilágtól a félegyházi mesevilágon át Csongrádig. Palásti Annuska meséi nem kimondott gyermekmesék. Ezek a meseként elhangzó, szájról szájra terjedő történetek vagy a képzelet szüleményei, vagy megtörtént, de a régmúltba vesző eseményeket színeznék meseszerűvé, és éppen úgy felnőtteknek szólnak, mint a világ mesekincsének jelentős része Aesopustól a Grimm testvéreken át egészen napjaink nem szándékosan lebutított meséiig.

A konferencián elhangzó, és itt szerkesztett formában olvasható előadásokból világossá válhat minden érdeklődő olvasó számára, hogy a mindennapi emberi értékeink egyik legjelentősebb hordozója az a mesekincs, amelyet még az utolsó pillanatokban összegyűjtöttek Katona Imre és társai a XX. század első felében, középső harmadában.

Érdemes ide citálnom Voigt Vilmos előadásának utolsó mondatait:

„A csongrádi mesék megjelenése, már korábban az Oppidum Csongrád/2004 című kiadvány idevágó tanulmányai, most pedig éppen a mai konferenciánk sokoldalú képet ad Katona Imre munkásságáról. Az egyes szerzők adatai egymást kiegészítik, – viszont nem mindig ugyanazokat említik. Ez így természetes, és az összképen mit sem változtat. Am mások írásainak is elolvasására buzdítom cikkem forgatóit! Annál is inkább, mivel például az Oppidum Csongrád köteteiben Katona Imre rendszeresen publikált, halála (2001) után pedig több írás jelent meg róla.”

Gát László köztisztelőnek örvendő csongrádi tanárember, aki maga is a kutatása tárgyát képező iskola padjait koptatta. Az (akkor még) külterületi iskola tanuló-jából vált a város megbecsült tanárává, polgárává és a helyi történelmi értékek kutatójává, feldolgozójává. Kutatásait a Csongrádi Levéltárban végezte. A 2000-es évek elején újonnan megépült Csongrádi Levéltár, a rendezetten tárolt archivált anyagokkal és kulturált kutatóhellyel nagy segítség a megelőző korok, a közel- és a régmúlt kutatását választó, szakdolgozatók, kutatók és érdeklődők számára.

Gát László összegyűjtött minden adatot, ami a XX. század húszas éveitől kezdődően fellelhető a klebelsbergi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumból kiinduló iskola- és oktatási reformmal kapcsolatban és Csongrád város közösségét érintette. Precízen a legapróbb rendelkezésre álló részlet-adatokat is feldogozta az iskola létrejöttével és annak fél évszázados működésével kapcsolatban. Az érdeklődő olvasó számára fontos, sokszor részletkérdésnek tűnő adatokból pontos képet kaphatunk az iskola tanulóinak társadalmi helyzetéről, tanulmányi munkájáról, életkörülményeiről, de az iskola megépítésének nem egyszerű történetéről és az iskolában dolgozó pedagógusok, többnyire házaspárok életéről is.

A szerző kiemelt az egyik váratlan tanfelügyelő-látogatás – Nagy Sándor tanfelügyelő látogatása alkalmából keletkezett jegyzőkönyvből egy megjegyzést. Ezt én is szeretném idézni, és ezzel felhívni az érdeklődő olvasók, mai gyakorló peda-

gógusok figyelmét a tanulmányra, és az akkori szakfelügyelői tanácsra, megállapításra: „Azok a tanerők, akik türelmetlenek a felelet kivárásában, siettetik a tanulókat, előre mondják a helyes felelet kezdőszavait, ... feleslegesen közbeszólnak, azokat kéri, hogy ezt a rossz szokásukat figyeljék meg és szokjanak le róla.”

Érdekes fejezete az elemzésnek az, amelyben már az 1950-es évek elején az egyébként paraszti, polgári, nemesi származású pedagógusok felajánlásokat tesznek a „kommunista” nevelés eredményeinek, Sztálin életének megismertetése és a hatékony burgonyatermesztés növelésének érdekében az egyébként általános iskolai, nevelési célok mellett a „*munkafelajánlási mozgalom*” keretében.

Gát László mintegy ötven évet felölelő gyűjtése, elemzése fontos adalék napjaink közoktatási problémáinak feltárásához, de bizonyosan történelmi múltunk megismeréséhez is. Bemutatja, hogyan alkalmazkodott időről időre a demográfiai igényekhez az iskolarendszer, hogyan igyekezett a kutatásban bemutatott rendszer tisztas megélhetést, „életpálya modellt” felrajzolni, biztosítani pedagógusainak. S természetesen hű képet rajzol arról, hogy a döntési, majd a végrehajtó mechanizmusok akkor sem működtek zökkenőmentesen Magyarországon. A helyszínt, a családokat, az akkori diákokat, a helyi körülményeket ismerők számára hasznos, sőt élvezetes olvasmány a rengeteg „száraznak” látszó adatot feldolgozó tanulmány, de ismeretlenek is haszonnal forgathatják, akár okulásképpen is.

(Oppidum Csongrád 2012. (Szerk. Georgiades Ildikó–Sebestyén István). Csongrád, Oppidum Csongrád Alapítvány, 2012. 144 p.)

Nemeskéri-Orbán István

Alapítás éve: 1935

Köszönet és felhívás!

A **Magyar Könyvtárosok Egyesülete** ezúton is köszönetet mond mindazoknak, akik az elmúlt évben a 2011. évi adójuk 1 százalékát az egyesület számára ajánlották fel!

A beérkezett 84 898 forintot – immár hagyományt követve – a fiatalokra fordítjuk: a könyvtár szakos hallgatók vándorgyűlésén (Eger, július 18–20.) való részvételét fogjuk támogatni belőle, pályázat útján.

Egyben kérjük a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjait és valamennyi Tisztelt Kollégát a 2012. évi adójuk 1 százalékának felajánlására!

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének adószáma:
19000895-2-41

A felajánlásokból befolyt összeget továbbra is a fiatalokra szeretnénk költeni. A támogatás lehetővé teszi, hogy a pályakezdés előtt álló, könyvtári tanulmányokat folytató, érdeklődő fiatalok aktívan bekapcsolódhassanak az MKE életébe, személyes kapcsolatot építhessenek az MKE tagjaival, a Vándorgyűlésen megismerhessék az Év fiatal könyvtárosát. A részvételi támogatást elnyert fiatalok visszajelzéseiből tudjuk, hogy ez a lehetőség számukra mennyire meghatározó a könyvtáros élet alaposabb megismerése, elhivatottságuk megerősítése szempontjából.

Fehér Miklós